

TIBBIYOT XODIMLARI FAOLIYATIDA ETIKA VA DEONTOLOGIYA MASALALARI

*Termiz Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi
texnikumi o'qituvchisi **Fayziyev Farhod Yangiboy o'g'li***

Tibbiyot inson salomatligi va hayoti bilan bevosita bog'liq bo'lgan muhim sohalardan biridir. Tibbiyot xodimining faoliyati nafaqat chuqur bilim va kasbiy ko'nikmalarni, balki yuksak axloqiy fazilatlarni ham talab qiladi. Shifokor, hamshira, feldsher va boshqa tibbiyot xodimlari bemor bilan muloqot qilishda odob-axloq qoidalariga rioya qilishi, bemorning huquqlari va qadr-qimmatini hurmat qilishi kerak.

Tibbiy etika va deontologiya tibbiyot xodimlarining bemorlar, ularning yaqinlari, hamkasblari va jamiyat oldidagi axloqiy hamda kasbiy majburiyatlarini belgilaydi.

Tibbiy etika — tibbiyot xodimining kasbiy faoliyatida amal qilishi lozim bo'lgan axloqiy me'yorlar va tamoyillar majmuasidir. Etika tibbiyot xodimining bemorga bo'lgan munosabati, uning huquqlarini hurmat qilishi, halolligi, mas'uliyati va insonparvarligini o'rganadi.

Tibbiyot xodimi har bir bemorga hurmat bilan munosabatda bo'lishi kerak. Bemorning yoshi, jinsi, millati, ijtimoiy holati yoki kasalligidan qat'i nazar, unga teng va insoniy munosabat ko'rsatilishi muhimdir.

Tibbiy etikaning asosiy tamoyillariga insonparvarlik, halollik, bemorga hurmat, zarar yetkazmaslik, tibbiy yordam ko'rsatishda mas'uliyat va bemor manfaatlarini himoya qilish kiradi.

Deontologiya tushunchasi

Tibbiy deontologiya — tibbiyot xodimining kasbiy burchi va vazifalarini o'rganuvchi ta'limotdir. “Deontologiya” tushunchasi kasbiy burch va majburiyatlarni anglatadi. Deontologiya tibbiyot xodimidan o'z kasbiga mas'uliyat

bilan yondashishni, bemor bilan to'g'ri muloqot qilishni, tibbiy sirni saqlashni va o'z vazifalarini vijdonan bajarishni talab qiladi. Tibbiyot xodimi bemorga tashxis, davolash va parvarish jarayonlari haqida imkon qadar tushunarli ma'lumot berishi, bemorning savollariga xotirjam va muloyim javob berishi kerak. Qo'pol muomala, bemorni kamsitish yoki uning kasalligini boshqa odamlar oldida muhokama qilish tibbiy deontologiya talablariga zid hisoblanadi.

Tibbiyot xodimining bemor bilan munosabati Tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi munosabat davolash jarayonining muhim qismidir. Bemor ko'pincha kasallik sababli xavotir, qo'rquv yoki ruhiy tushkunlik holatida bo'lishi mumkin. Shuning uchun tibbiyot xodimi bemor bilan suhbatda sabr-toqatli, muloyim va e'tiborli bo'lishi lozim. Bemor bilan muloqotda tibbiyot xodimi avvalo o'zini tanishtirishi, bemorni diqqat bilan tinglashi va uning shikoyatlariga befarq bo'lmasligi kerak. Bemorning gapini bo'lmasdan tinglash va tushunarli tilda tushuntirish ishonchli munosabatni shakllantiradi.

Tibbiyot xodimi bemorga kasallik haqida ma'lumot berishda ehtiyotkor bo'lishi kerak. Asossiz qo'rqitish, yolg'on umid berish yoki bemorni ruhiy jihatdan tushkunlikka tushiradigan tarzda gapirish noto'g'ri hisoblanadi.

Tibbiy sir va maxfiylik Tibbiyot xodimining eng muhim majburiyatlaridan biri **tibbiy sirni saqlash** hisoblanadi. Bemorning kasalligi, tashxisi, tibbiy ko'rik natijalari, davolanishi va shaxsiy hayotiga oid ma'lumotlar maxfiy saqlanishi kerak. Bemor haqidagi ma'lumotlarni uning roziligisiz boshqa shaxslarga tarqatish mumkin emas, qonunchilikda nazarda tutilgan holatlar bundan mustasno. Tibbiy sirga rioya qilish bemorning tibbiyot xodimiga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Tibbiyot xodimining kasbiy mas'uliyati Tibbiyot xodimi o'z bilim va malakasini muntazam oshirib borishi, zamonaviy tibbiy bilimlardan foydalanishi va o'z vazifalarini mas'uliyat bilan bajarishi kerak. Bemor hayoti va sog'lig'i bilan bog'liq bo'lganligi sababli tibbiy faoliyatda e'tiborsizlikka yo'l qo'yish mumkin emas.

Tibbiyot xodimi o'z vakolati doirasida ish olib borishi va zarur hollarda boshqa mutaxassislarning yordamidan foydalanishi kerak. Kasbiy xatolarni yashirish emas, balki ularni tahlil qilish va kelajakda takrorlanishining oldini olish muhimdir.

Tibbiyot xodimlarining o'zaro munosabatlari Tibbiyot muassasasida shifokor, hamshira, feldsher, laborant va boshqa xodimlar jamoa bo'lib ishlaydi. Ularning o'zaro hurmat va hamkorlikda faoliyat yuritishi bemorga ko'rsatiladigan tibbiy yordam sifatiga ijobiy ta'sir qiladi. Hamkasblar o'rtasida hurmat, xushmuomalalik va kasbiy madaniyat saqlanishi kerak. Bemor oldida boshqa tibbiyot xodimini tanqid qilish, uning obro'siga putur yetkazish yoki jamoada nizolar keltirib chiqarishdan saqlanish lozim.

Xulosa

Tibbiy etika va deontologiya tibbiyot xodimlari faoliyatining ajralmas qismidir. Tibbiyot xodimi o'z kasbiy bilimlari bilan bir qatorda insonparvarlik, halollik, sabr-toqat, mas'uliyat va xushmuomalalik kabi fazilatlarga ega bo'lishi kerak.

Bemor bilan to'g'ri muloqot qilish, uning qadr-qimmatini hurmat qilish, tibbiy sirni saqlash va kasbiy burchni vijdonan bajarish tibbiyot xodimining asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Etika va deontologiya qoidalariga rioya qilish bemor ishonchini oshiradi hamda tibbiy yordam samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, yaxshi tibbiyot xodimi nafaqat malakali mutaxassis, balki bemorning holatini tushuna oladigan, unga hurmat va e'tibor bilan munosabatda bo'ladigan inson ham bo'lishi kerak.